

Je Česko připravené na hromadné žaloby? Některé části návrhu zákona možná ještě doznají změn, míní advokáti

Už 25. června 2023 by v České republice měla vstoupit v účinnost právní úprava, která by mohla dodat spotřebitelům další silný nástroj proti nekorektním podnikatelským praktikám. Jde o takzvané hromadné žaloby, které umožní spojení mnoha poškozených disponujících zpravidla drobnými nároky, a jednotné vystupování v soudním řízení. Návrh zákona o hromadném řízení nyní čeká na projednání v Poslanecké sněmovně, nicméně jeho současné znění podle expertů přední advokátní kanceláře ROWAN LEGAL přináší řadu otázek. Předpokládá se, že diskutovány budou zejména otázky týkající se okruhu možných žalobců, vhodnosti výhradního zavedení tzv. přihlašovacího principu nebo otázka, jestli úprava dopadne i na již existující nároky.

Hromadné žaloby jsou občanskoprávním nástrojem, jež má své kořeny v USA; v určité podobě je můžeme postřehnout i v některých právních rádech členských států Evropské unie.

Jedním z hlavních argumentů pro zavedení hromadných žalob je fakt, že pro řadu spotřebitelů poškozených jednáním podnikatelů nedává finančně ani racionálně smysl soudit se o nárok v řádu stovek či nižších tisíců korun. Celkový nárok skupiny takto poškozených spotřebitelů může však dosahovat výše o několik řádů vyšší, přičemž jeho nevymožení vede k bezdůvodnému obohacení na straně podnikatelů, kteří se (ať již z jakýchkoliv pohnutek) dopustili porušení zákona. S touto myšlenkou byla psána i evropská směrnice o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů. Tu musí do svých právních rádu promítnout všechny členské státy do 25. června 2023. A tuto povinnost samozřejmě má i Česká republika.

Pouze prostřednictvím spotřebitelské organizace

Ohledně nynější podoby návrhu zákona o hromadných žalobách nepadá shoda ani napříč politickým spektrem, ani mezi právními odborníky. Představitelé přední české advokátní kanceláře ROWAN LEGAL se domnívají, že lze očekávat bouřlivou diskusi zejména s ohledem na tu část zákona, která oprávnění podat hromadnou žalobu přiznává pouze vybraným spotřebitelským organizacím, nikoliv třeba poškozeným jednotlivcům. Dodávají však, že v případě rozšíření okruhu žalobců by bylo potřeba adekvátně nastavit a přizpůsobit ochranné mechanismy proti případnému zneužití, jelikož by se tím také mohla zvýšit pravděpodobnost podání domnělých žalob; důsledkem by byla nutnost pozměnit a dopracovat zákon, což by ve výsledku opět oddálilo jeho přijetí.

Tyto spotřebitelské organizace – kterých je v České republice aktuálně registrovaných 12 a mezi nejvýznamnější z nich patří dTest, Sdružení českých spotřebitelů nebo Asociace občanských poraden – jsou neziskové subjekty, jejichž hlavním smyslem je prosazování oprávněných zájmů spotřebitelů. V případě sporů s podnikateli jim nabízejí poradenství a v hromadných řízeních by tedy měly bez dalšího vystupovat jejich jménem.

„Nabízí se otázka, jak bude zákon v praxi fungovat, pokud bude ponechána možnost podat hromadnou žalobu pouze spotřebitelským organizacím. Důležité je si v tomto případě uvědomit, že

spotřebitelských organizací oprávněných podat hromadnou žalobu nebude nekonečné množství. S ohledem na to nemusí najít zastání každý spotřebitel, protože vedení řízení bude komplikované z důvodu potřeby dostatečných personálních kapacit i peněžních zdrojů. Neúspěšný žalobce bude také muset zaplatit náklady spojené se soudním řízením, což může být velkým zásahem do rozpočtu. Z tohoto pohledu je možné, že skutečné množství podaných hromadných žalob nebude minimálně zpočátku vysoké, uvedl **Lukáš Duffek**, partner advokátní kanceláře ROWAN LEGAL.

Odborníci jsou přesvědčeni, že by snaha o zavedení institutu hromadných žalob neměla mít za cíl pouze vyhovění směrnici - v některých ohledech by měla jít i nad její rámec, jak je poměrně běžné v jiných členských státech. Dobrým příkladem je v tomto ohledu věcná působnost návrhu, který nyní dopadá na širší okruh vztahů než směrnice, a tedy poskytuje spotřebitelům širší možnosti uplatnění jejich nároků.

Vhodné je také poukázat na to, že žalovaným může být pouze podnikatel. *„Návrh zákona nepředvídá, že by se občané mohli hromadně domáhat svých nároků vůči státu či municipalitám, přitom v některých jiných státech je to možné. Do budoucna je otázkou, zda takový přístup, který svým způsobem diskriminuje soukromý sektor, má své opodstatnění a neochuzuje občany o další legitimní možnosti k podání hromadné žaloby,*“ doplnil **Lukáš Duffek**.

Kdy se tedy dočkáme zákona?

To, že návrh zákona bude nadále podléhat určité diskusi mezi odborníky i politiky, je zcela jisté. Cesta k finální podobě zákona bude ještě trnitá. To lze ostatně ilustrovat i na diskuzích ohledně možné podoby tzv. přechodných ustanovení. Konkrétně jde o to, zda se nový zákon a řízení podle něj použije i na nároky vzniklé před jeho účinností, nebo až po ní.

Současný návrh zákona neobsahuje žádné přechodné ustanovení a jako procesní předpis by se tedy dle současného znění patrně uplatnil i na nároky z porušení, ke kterým došlo před jeho přijetím. Návrh přitom do českého právního řádu zakotvuje institut odlišné právní kultury, který může významným způsobem zasáhnout do již nastavených a založených spotřebitelsko-podnikatelských vztahů. *„Je proto ke zvážení, zda by se navrhovaný zákon neměl vztahovat jen na nároky vzniklé po jeho účinnosti, případně zda by neměl svojí zpětnou účinnost časově omezovat jako například na Slovensku. Takový princip dříve navrhovala jak Česká advokátní komora, tak zástupci justice,*“ uvádí **Michal Nulíček**, partner advokátní kanceláře ROWAN LEGAL.

Tradiční institut evropských právních řádů

Ačkoliv český právní řád institut hromadných žalob dosud neznal, v členských státech Evropské unie jde o poměrně běžný jev. Využívány jsou v Polsku, Francii, Dánsku, Portugalsku, Švédsku, Španělsku nebo Itálii. Například u našich polských sousedů je související úprava v účinnosti od roku 2010, přičemž do roku 2018 bylo podáno 265 hromadných žalob. Drtivá většina z nich se týkala občanskoprávních sporů. Největší hromadné řízení ve své historii pak Poláci zažili v souvislosti s kauzou banky Millennium S.A., do něhož se zapojilo cca 5 000 žalobců.

Některá řízení byla v Polsku vedena i proti státu, což u nás možné nebude. Jde například o hromadné řízení v reakci na tragickou nehodu, která se odehrála 28. února 2006 v Katovicích, kde zahynulo 65 lidí při zřícení haly. Hromadnou žalobu v tomto případě podávali pozůstalí obětí, kterých se za tímto účelem spojilo 82. Proces dopadl příznivě pro skupinové žalobce - ti uspěli se svým nárokem na zadostiučinění, uzavřeli s žalovaným dohodu a dočkali se požadované finanční kompenzace.

Za evropské země s nejsilnější tradicí hromadných žalob bývá považována Velká Británie, Nizozemsko a Portugalsko. Ze statistických dat vyplývá, že za rok 2021 bylo ve vybraných zemích

(Velká Británie, Nizozemsko, Polsko, Rumunsko, Severní Makedonie, Portugalsko, Francie, Německo, Rakousko) podáno celkem 110 hromadných žalob - nejvíce z nich ve Velké Británii a Nizozemsku.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Advokátní kancelář SCHEJBAL & PARTNERS posiluje o předního odborníka na řízení rizik Michaela Milata](#)
- [Lukáš Vacek a Peter Perniš novými vedoucími advokáty Aegis Law](#)
- [endors staví advokacii na pozornosti již deset let. Výročí oslaví 10 událostmi pro klienty](#)
- [Mezinárodní advokátní kancelář bpv BRAUN PARTNERS slavila 20 let](#)
- [Partner BBH Tomáš Sedláček obdržel prestižní ocenění „Lawyer of the Year“ na IFLR Europe Awards 2026 v Londýně](#)
- [LEAGLE.ONE: Kdo pomůže dětem vybrat správnou cestu, když dnešní profese zítra nemusí existovat?](#)
- [Jindřich Fuka novým advokátem Aegis Law](#)
- [LEAGLE.ONE: Advokacie po nástupu AI: Kdo se přizpůsobí, získá náskok. Kdo ne, může zůstat pozadu](#)
- [Český Deloitte Legal posiluje: Jiřina Procházková jmenována CE partnerkou](#)
- [Legal Innovation Day 2026: AI v právu v praxi - inspirace, konkrétní řešení i prostor Libra](#)
- [Stabilizace M&A trhu v Evropě pokračuje, druhé letošní čtvrtletí slibuje oživení](#)